

Kuća budućnosti

Budućnost nije određena. U tragovima, naziremo je kroz današnji svijet. Kroz fragmente neuhvatljivog, ali zamislivog, željno je iščekujemo. Konceptualno danas shvaćamo kao sutrašnju stvarnost. Nadomak mogućeg i ostvarivog žudimo za promjenom koja će tek uslijediti. Međutim, koliko daleko u budućnost gledamo? Neposredno ili udaljeno? Koji god da je odgovor, zasigurno vjerujem da će život u budućnosti redefinirati prirodni okoliš, a prirodni će okoliš današnjice utjecati na život u budućnosti. *Antropocen*, nadmoć čovjeka nad prirodom, nova epoha vremena u kojem živimo obilježena tehnološkom sveprisutnošću u okolišu oko nas, prirodnom ili dizajniranom,

konstantno mijenja ulogu pojedinca spram sebe same. Stanovanje, ljudska potreba za skloništem, danas treba revalorizaciju. Čovjek i priroda neraskidivo su povezani... Ravnoteža je ključ. Povijesne, moderne i suvremene kuće čine današnji grad. Njihova se unutrašnjost i vanjština radikalno razlikuju. Međutim, sve one sudjeluju u onome što zovemo suverenost. Pripadaju izgrađenom okolišu. Doprinose heterogenosti karakterističnoj za današnje vrijeme. Pojedine su arhitektonski vrijedne, pojedine nisu, ali zajedno stvaraju tkivo grada. Dio su naše kulture življenja. Njihov je odnos spram vanjskog prostora relativno binaran: postoji ono unutra i postoji ono vani. Može li budućnost tih odnosa biti drugačija? Je li moguć kopernikanski obrat?

**KREŠIMIR
DAMJANOVIĆ**

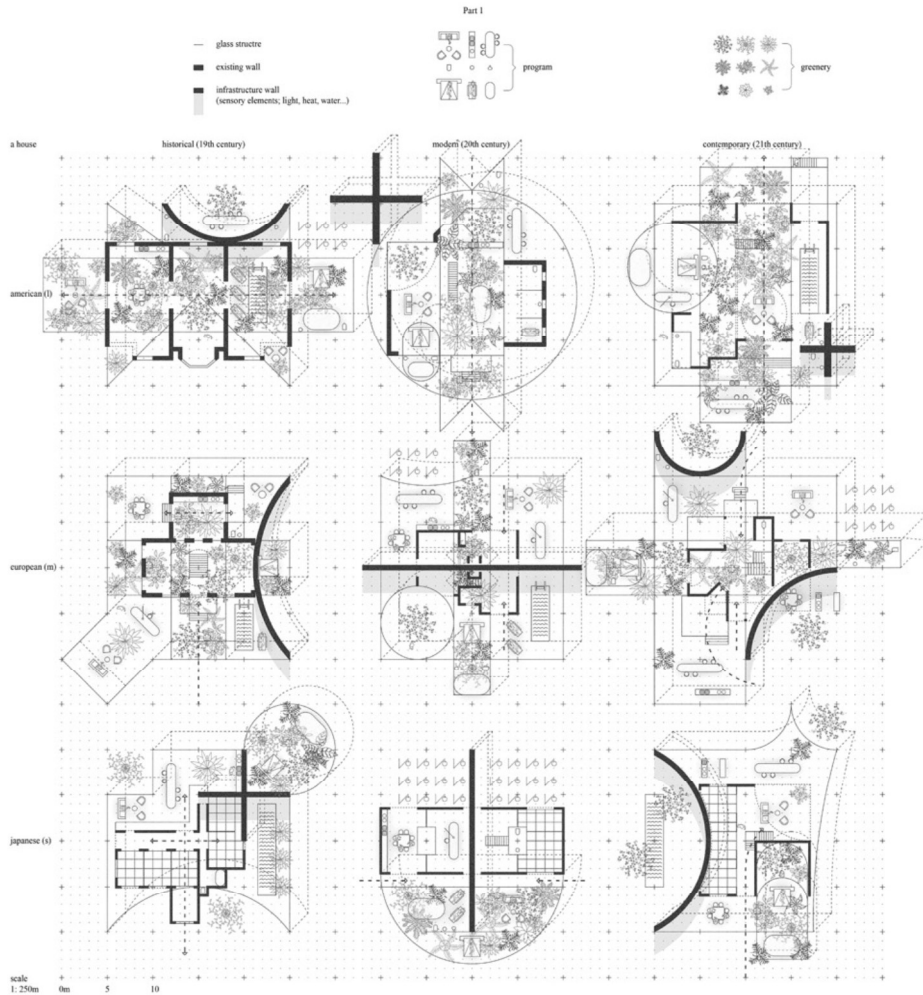
Kuća budućnosti neuhvatljiva je zamisao. Sve obuhvaća i svemu izmiče. Tehnološka je i anakrona. Tehnološka jer je stvorena od čovjeka. Anakrona jer je korištena od strane čovjeka. Obilježena je paradoksima. Ona nema interijer. Ili je moguć obrat: sve što nju čini je interijer. Kuća budućnosti stvorena je jednom dnevno. Promjena je ono što je čini stalnom; ona prihvaća incidentno. Stanje izvan kontrole i stanje u ravnoteži. Također, razgrađena je jednom dnevno. Stanje nestajanja stanje je kojem teži. Kuća budućnosti je kuća nadolazećih tehnologija. Virtualni je prostor sastavni dio njezina *metasvijeta*. Ali konstruirana je od prirodnih materijala: betona, čelika, drveta, kamena, stakla itd. Ona je Brazijeva osjetilna katedrala. Ona je Superstudiov Kontinuirani spomenik.

U kući budućnosti dolazi do interakcije i razmjene ideja: u fizičkom i virtualnom smislu. Pretače se s prirodnim okolišem kojim je okružena; ona je priroda sama. Granice su prijelaza nejasne. Kuća budućnosti transformacija je *tipične kuće* današnjice. Svi gradovi i kulture svijeta sadrže svoju tipičnu kuću. Zbog toga kuća budućnosti nadilazi pojedinačnu kulturu. Neovisno o tome ona je veoma kontekstualna. Kuća budućnosti istovremeno je mediteranska, alpska, europska, američka, afrička i azijska. Prilagodljiva svim kontekstima. Transformacija kuće budućnosti postupna je razgradnja trenutno nultog stanja, od onog očito binarno otvoreno/zatvoreno prema cijelom nizu međustanja: djelomično ostakljeno / djelomično zidano, djelomično natkriveno / djelomično otkriveno, djelomično artifi cijelno / djelomično dio prirode. Arhitek-

ti današnjice, spašeni funkcijom očitovanoj kroz sva mjerila, u kući budućnosti bit će spašeni njezinom adaptibilnošću. Pretakanje prostora sugerirat će pretakanje programskih grupa, nejasnih prijelaza između onog što je danas jasno definirano: spavaća soba, dnevni boravak, ulica, grad. *Small, medium, large, extra large*. Kuća budućnosti je tolerantna. Ona sve prihvaća i sve udomljuje. Sve generacijske skupine. Ona je kuća za samca koliko i za veliku obitelj. Za djecu i odrasle. Sposobnost da udomljuje njezina je osnovna postavka. Ispreplitanje navedenog također. Ako je kuća za samca, onda može poprimiti minijaturne razmjere. Ako je za obitelj, onda hipertrofirane. Može sadržavati i oboje; dijelovi kuće mogu biti svedeni na veličinu kupaonice, dijelovi na veličinu hale. Tolerantna je jer prihvaća ljude raznih kultura i etničkih skupina neovisno o njihovim vjerskim, rasnim i ideološkim opredjeljenjima. Ona je *melting pot* u malom mjerilu. Nadilazi aktualne i buduće sukobe nacija. Za cilj ima vječni optimizam, neovisno o svojem konačnom ishodu.

Kuća budućnosti ima puno lica. Jedno je čini malom. Drugo velikom. Čas je monumentalna, čas skromna. Sačinjena je od elemenata arhitekture: zida, stupa, grede, opne i vrta. Izmjenom, prožimanjem i promjenom mjerila, ti elementi mijenjaju svoju ulogu. Ona je trostruka: *struktura, program, folie*. Ambivalenost strukture kuće postaje njezino temeljno obilježje. Kuća je *grad/soba/vrt*. Kuća budućnosti je Rossijeva *Locomotiva*. Egzistira kao otvoreno polje, iščitavamo je kao dijagram. Obraz kuće definiran je njezinim suprotnostima. Veliko minijaturnim, asimetrično simetričnim, strukturalno hramolikim. Kuća budućno-

In My Father's House There are Many Mansions*
 the disappearance of a typical house
 shinkenchiku residential design competition 2019, living in the future

A House. Historical, modern and contemporary houses define today's city. It's interior and exterior radically differs. However, all these houses participate in what we call contemporaneity. Being part of the generic and belonging to the built environment, they contribute to the complex character of the time we live in. They are not architecturally valuable but produce fabric of the city. However, they are part of the culture we live in. Their relation to the outdoor space is binary: there is the inside and there is an outside. I wonder whether the future of these relations could be slightly different? Is a Copernican turn possible?

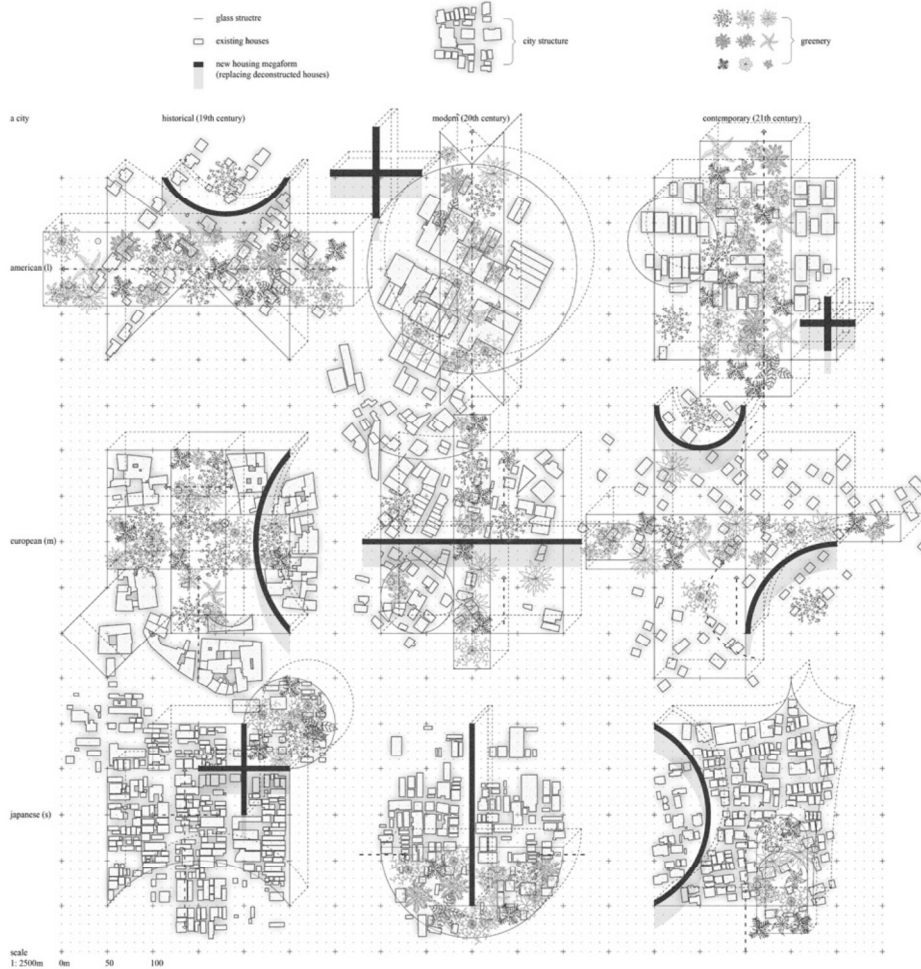
Here, there are several transformations of a typical (generic, without qualities) plan of the American, European and Japanese house. Each plan has triggered itself a distinctive set of actions of transformation. Presented as diagrams, they suggest their morphological diversity and different cultural codes. The gradual deconstruction of existing houses will stimulate the process of stratifying them towards the outdoor space. The abstract structure of greenhouses, reinforced concrete walls, transparent, translucent and opaque elements deconstructs these houses, so new ambiances could grow. A new type of floor plan organization has been realized.

The city as we knew it will gradually disappear. Heterogeneity, a state of time, is currently defined by many crises. Climate, economic, political. Crisis of identity. However, crises will redefine architecture. The form of architecture, a relative phenomenon, will accommodate the new demands of time. The size of form in architecture will change its spatial power. Physical changes will be reflected in social ones. At the border of technology and environmental awareness, a new type of architecture will emerge. Material development will create new housing benefits. Glass will get new properties. The concrete will be sophisticated. Nature will be restored.

*The title "In My Father's House There are Many Mansions" is taken from a Bible, John, 14:2

In My Father's House There are Many Mansions*
 the disappearance of a typical house
 shinkenchiku residential design competition 2017_inving in the future

Part 2

A City. The future is uncertain. In chaos, we see it through today's world. Through fragments of the elusive but imaginable, we eagerly await for it. Concept of today is tomorrow's reality. But, how far do we look forward? Immediate or remote? Whatever the answer, I believe that nature will be reborn. Anthropocene - the superiority of man over nature, a new epoch of time in which we live, is also nature's cry. Housing, the human need for shelter, today, needs evaluation. Nature could help us create new types of living spaces, revisiting old lost habits of a particular culture. Each culture will revive its own. Balance is the key.

If an individual wants to look into the future he/she must direct his gaze twofold, one to housing, one to the city itself. There are two phenomena in architecture today: a generic city and a typical house. Both belong to the non-indigenous, intricate and incidental. They are not thought through. Both will certainly be part of the life of the future, however, their transformation is necessary. Their gradual disappearance may be part of our desirable future. How can we encourage this process? Architects of modernism and late modernism considered this future historically. Could traces of these ideas be embedded in projects of the future?

Randomly selected fragments of the city will be replaced by public spaces floating in the green. In it, the right climatic conditions will be created for the emergence of new cultures. Sports, squares, parks, gardens, promenades. Desirable activities, caused by new housing zones, will now be placed in unexpected relations. The interweaving of programmatic housing groups with green spaces will contribute to a new way of living adequate to the desired future we truly aspire. Albert's statement: "A big house is a small city, just like a small city is a big house could take on a new meaning."

* The title "In My Father's House There are Many Mansions" is taken from a Bible, John, 14: 2

sti je Eisenmanov *Cannaregio*. Jednina nije množinu, neodređenost potvrđuje perimetar, a nehijerarhija korištenih elemenata suprotstavljena je prividnom centru. Unutra je prožeto vanjskim. Dimenzija je ključ.

Kuća budućnosti može nastati na granici. Granica je sraz. Sraz ljudi, prostora i kulture. Granica je metafora tranzicije. Prijelaz je trenutak napuštanja i afirmacije. Jedna se kultura pretače u drugu. Svakom elementu kuće pripada arhitektonsko kulturološko obilježje. Kuća budućnosti je Hejdukova *Wall House II*. Povijesne reference u kući budućnosti nisu slučajne, već duboko ukorijenjene u kulturu projekta. Poput nove arheologije fragmenti dominiraju i definiraju projekt. Gustoća (program / elementi arhitekture) u jednoj ravnini postaje osnova i temeljno obilježje. Promjena dimenzije elemenata odgovara potrebama ljudi iz drukčijih kultura. Različitost elemenata, titranje, kako mjerila tako i forme, naglašeni su. U kući budućnosti potencirani su i afirmirani ambivalentnost arhitektonskog prostora i kulturološko-društveni karakter. Koegzistencija arhitektonskih elemenata naslućuje toleranciju u društvenom smislu. Granica nestaje.

Kuća budućnosti je kuća umjetne inteligencije. Umjetna će inteligencija redefinirati javni prostor. U bliskoj će se budućnosti broj stanovnika radikalno povećati te će potreba za javnim prostorom postati izraženija. Umjetna će inteligencija pronalaziti zone vitalne za razgradnju urbanog tkiva oslobađajući prostor za nove scenarije. Razgradnja gradskog tkiva bit će radikalna i opstat će samo najvitalnije strukture. Ostvarit će se nove prostorne veze, danas nezamislive. Neostvarive. Hiperosjetljive površine

kuće budućnosti registrirat će raznolika kulturološka obilježja. Stvorit će različite načine korištenja i predložit će novu vrstu zajedništva. Kroz prijedloge tlocrtne organizacije, stvaranja mikroklimе i reorganizacije zelenih površina kuća će pridonijeti novom društvu. Hiperosjetljiva površina bit će kreativna. Njezina osjetljivost prepoznat će osjetljivost pojedinca. Kroz osobne želje postići će se tolerancija. Također, karakter površine bit će različit (grub, sklizak, gladak...) i uvijek promjenjive naravi, ovisno o raznim vrstama programa (sport / posao / javni prostor). Ljudska potreba za aktivnošću, susretom i tolerancijom može poprimiti novu dimenziju. Kroz stvaranje različitih tipova klime, mirisnih ambijenata mnoge će kulture oživjeti svoje značenje, a kuća budućnosti će upotrebom umjetne inteligencije uistinu ostvariti metropolitanski duh u vremenima koja dolaze. Ono što je Nollijeva *karta* bila za svoje vrijeme,

KUĆA BUDUĆNOSTI TEMELJI SE NA DANAŠNJIM TEŽNJAMA ODRŽIVOSTI, RECIKLAŽE, DRUŠTVENIM VRIJEDNOSTIMA, ALI I ISPRAVNIM ARHITEKTONSKIM NAMJERAMA; NASTAJE NA TANKOJ GRANICI IZMEĐU SLUČAJNOSTI I NAMJERE

me, kuća (grad) budućnosti bit će za svoje – nova karta dostupnog i nedostupnog, javnog i privatnog. Ono što je Piranesijev *Campo Marzio* bio za svoje vrijeme, kuća (grad) budućnosti bit će za svoje – konceptualna manifestacija kolaža tipologija izmještenih iz njihova zamišljenog lokaliteta, promijenjenog

mjerila i vremena nastanka. Tipologije su koje obuhvaća brojne, od privatnih do javnih, od obiteljske kuće do gradskog trga. Prisutna će biti trijada: *mjesto – veličina – vrijeme*.

Kuća budućnosti je kuća okoliša. Prirodnog, ali i projektiranog. Pretakanje jednog u drugo i brisanje jasne granice bit će njezino osnovno svojstvo. Sve je priroda, bila stvarna ili projektirana. To kuća budućnosti shvaća i prihvaća. Kuća budućnosti paradoksalna je mješavina arhitektonskih stilova: antičkih, vernakularnih, modernih, *high-tech* i dekonstruktivističkih itd. Ali to ne uvjetuje da ona niječe povijest arhitekture. Ona je istovremeno povijesna, moderna i suvremena. Nereferencijalna svojom simbolikom, ona gubi simbolički naboj. Zaista, kuća budućnosti je kuća bez stila. Zbog pluralizma referenci stil umire u njoj. Ona je ono što korisnik poželi da bude. Podnosi sve. Kuća budućnosti je zasigurno i sklonište od nepoželjnih utjecaja – od onih prirodnih, kiše, sunca, vjetra do onih okolišnih, buke vozila, žamora ljudi itd. Svojom transformacijom nije izgubila osnovne elemente koji je sačinjavaju: stup, gredu, zid, krov, prozor, vrata i stubište. Dapače, ona će potaknuti razvoj materijala i nove tehnologije građenja. Postupnom dekonstrukcijom postojećih kuća potaknut će se njihov proces raslojavanja prema vanjskom prostoru. Svaki tlocrt kuće budućnosti potaknut će u sebi karakterističan set radnji transformacija. Novi elementi, poput apstraktne strukture staklenika, armiranobetonskih zidova, transparentni, translucetni i puni elementi prodirat će u strukturu kuće i tako mijenjati prijašnje odnose vanjskog i unutrašnjeg. Kuća će se prožimati s vrtom parcele te

će jasna granica nestati. Također, grad, kakav poznamo, postupno će nestati. Forma arhitekture, relativan fenomen, udomit će nove zahtjeve vremena. Veličina arhitekture promijenit će njezinu prostornu moć. Fizikalne promjene reflektirat će se na one socijalne.

Kuća budućnosti racionalno je projektirana. Projektirana je dostupnim resursima i prihvatljivom tehnologijom građenja iz neposredne okoline. Ovisno o lokalitetu, kuća budućnosti svugdje će biti drugačija. Također, pri projektiranju može nastati preklapanjem odbaćenih i neiskorištenih konstruktivnih elemenata napuštenih građevina: istrošenih čeličnih profila, masivnih drvenih greda, napuknutih betonskih zidova i zahrđalih Vierendeelovih nosača. Građevinski materijal neiskorištenih, napuštenih i oronulih zgrada može postati novi gotovi element pri projektiranju novih arhitektonskih struktura. Dapače, oni se veoma razlikuju svojom veličinom i svrhom te će postati ulazni podatci pri projektiranju nove arhitekture. Korištenjem spomenutih građevinskih elemenata, koji se razlikuju materijalom, dimenzijom i oblikom, nastaje cijeli spektar mogućih prostornih veza te se otkrivaju novi aspekti korištenja. Kuća budućnosti temelji se na današnjim težnjama održivosti, reciklaže, društvenim vrijednostima, ali i ispravnim arhitektonskim namjerama. Kuća budućnosti nastaje na tankoj granici između slučajnosti i namjere. Intuitivno je projektirana.

Kuća budućnosti je kuća koja iz današnje perspektive ne funkcionira. Tako pruža novo prostorno i tjelesno iskustvo. Elemente od kojih je sačinjena, zidove, grede i stupove, vrata i prozore, električne i vodovodne instalacije te namještaj

dovodi u nov, dosad neviđen odnos. Sugerira novi oblik korištenja i življenja. Kuća budućnosti može biti jednodimenzionalna s jednim vratima, bez prozora, kuhinje,

KUĆA BUDUĆNOSTI REAGIRA NA PODRAŽAJE IZVANJSKOG SVIJETA TE IH PREOBLIKUJE U SVOJU KORIST; POPUT PROGRAMSKOG JEZIKA, KOJI BARATA BESKRAJNOM KOLIČINOM PODATAKA, STALNO SE MIJENJA, NADOGRAĐUJE

blagovaonice i dnevnog boravka. S krevetom i otvorenim sanitarnim čvorom. Može biti potpuno ostakljena, potpuno prazna, bez namještaja. U maniri Mies van der Roheove ideje prostora. Također, kuća budućnosti može biti kuća bez krova, potpuno otvorena prema nebu gdje sunce, vjetar, ki-

ša i ostali klimatski faktori radikalno utječu na sve aktivnosti unutar nje, može biti tropski vruća ili arktički hladna. Kuća budućnosti pruža i taktilni doživljaj. Kuća budućnosti može biti definirana samo namještajem, bez stupova, zidova, greda i krova. Utopljena u prirodni okoliš. Kuća budućnosti je translucerna, transparentna ili neprozirna. Zidovi mogu biti ravni, kosi ili zakrivljeni. Paradoksi su ono što je obilježava.

Kuća budućnosti je *programatska lava*. Sadržaji u njoj nisu fiksno označeni. Oni se pretaču jedni u druge. Vremenski je faktor ključan. Kroz godinu, mjesec, tjedan, dan, sat sadržaji će stalno fluktuirati. Naravno, postojat će vrijeme bez prisutnosti čovjeka i događaja. Kuća budućnosti jednako pripada konceptualnoj sferi koliko i onoj zbiljskoj. Konceptual-

noj jer još uvijek ne postoji, ali je zamisliva. Zbiljskoj jer će uskoro postojati i poprimiti stvarne konture. Kuća budućnosti fizički može ostati nepromijenjena u odnosu na današnju, ali ljudsko će se ponašanje spram nje promijeniti. Tehnološki napredak to će potaknuti. Kuća budućnosti bit će kreativna. Ili njezini segmenti. Prilagodljiva će naravno korisniku postati stalno stanje. Istovremeno, arhitektura kuće budućnosti bit će sugestivna. Sugerirat će korisniku neočekivane aktivnosti rasporedom tlocrtne organizacije, upotrebom materijala...

Ako pojedinac želi pogledati u budućnost, mora je sagledati dvojako: prema gradu i prema kući. Danas u arhitekturi postoje dva fenomena: *generični grad* i *tipična kuća*. Oba pripadaju neautorskom, neartikuliranom i slučajnom. Oni nisu mišljeni. Oba će zasigurno biti dio života budućnosti, međutim, njihova transformacija je nužna. Njihovo postepeno nestajanje može biti dio naše poželjne budućnosti. Čime možemo to potaknuti? Arhitekti modernizma i kasnog modernizma budućnost su promišljali herojski. Mogu li tragovi tih ideja biti ugrađeni danas?

U kući budućnosti stalno se isprepliću zgušnjavanja i razrjeđenja. Naizgled se čini bez pravila, međutim koncepcija kuće budućnosti veoma je jasna. Prostori su varijabilni: uski, široki, stiješnjeni, mali, veliki, gigantski. Tako ona sugerira moguću sadržaj. Kretanje ljudi. Njihovo ponašanje. Materijalnost elemenata od kojih je sačinjena, stupova, zidova, stropa i greda također pulsira. Taktilna je. Istovremeno je kuća za slijepu i veoma vizualnu osobu. Kuća budućnosti reagira na heterogenost grada. Dapače, ona je sastavni dio izgrađenog okoliša. Ku-

ća budućnosti može nastati svugdje. U gustoći generičkog grada jednako kao u netaknutoj prirodi. Generički je grad nova vrsta plodnog tla za njezin spontani nastanak. Netaknuta je priroda antiteza upravo spomenutom. Potaknute istim principom, u ovim dvama okolišima, one će se potpuno razlikovati. Ako je danas stav da urbanizam ne postoji, kuća budućnosti stvorit će novi urbanizam. U kontekstu netaknute prirode radikalizirat će tamo prisutne fenomene. Novi urbanizam potaknut će razgradnju urbanog tkiva oslobađajući prostor za nove scenarije, nasumično odabrane fragmente grada koji će biti zamijenjeni javnim prostorima koji plutaju u zelenilu, stvarajući zajednicu svakog grada. Sportski tereni, trgovci i parkovi. Vrtovi i šetališta. Spomenuti poželjni scenariji, uzrokovani novim javnim zonama, sada će se staviti u neočekivane odnose. Fenomeni netaknute prirode, sunce, kiša, vjetar, mirisi u kući budućnosti dobit će novi smisao. Hipersenzibilnost ovih fenomena bit će njezina osnovna osobina. Zaista, kuća budućnosti neuhvatljiva je zamisao. Sve prije navedeno samo su

**KUĆA BUDUĆ-
NOSTI STVO-
RENA JE JED-
NOM DNEVNO.
PROMJENA JE
ONO ŠTO JE
ČINI STALNOM;
ONA PRIHVAĆA
INCIDENTNO;
STANJE IZVAN
KONTROLE I
STANJE U RAV-
NOTEŽI**

pokušaji raskrinkavanja njezine supstance. Supstance koja je raznolika i promjenjiva ovisno o kontekstu gdje nastaje. Heideggerov koncept bitka/bića, uprizoren u Van Goghovu paru čizama, a potom u konceptu mosta u graditelj-

stvu kao ideji prijelaza iz jednog stanja u drugo, u kući budućnosti dobiva novo značenje. U osnovi je kuća budućnosti potpuno primitivna te sadrži gotovo nečuvenu jednostavnost koja svojom pojavnošću pruža iznenađujuće bogat broj iskustava: od korištenja, taktilnosti, nove prostornosti, povezanosti s vanjskim okolišem, pa do iščitavanja raznih semantičkih poruka upotrebom nepredvidive slojevitosti povijesnih referenci. Kuća budućnosti nastaje iz aktualnih svjetskih kriza: političke, ekonomske, migrantske, ekološke i zdravstvene, koje posljedično vode u krizu identiteta. Reagira na podražaje izvanjskog svijeta te ih preoblikuje u svoju korist. Poput programskog jezika, koji barata beskrajnom količinom podataka, stalno se mijenja, nadograđuje. Jednom dnevno dolazi novi *update*, prilagođen i sugestivan prema potrebama korisnika. Pojedinačne prostorije kuće i okoliša oko nje, dnevni trakt – spavaći trakt – okućnica postaju poligon beskrajnih mogućnosti korištenja novih oblika interakcije, neočekivanih prostornih veza: *unutra – van*. Na granici tehnologije i ekološke svijesti sugerirat će novi tip arhitekture. Njezinom pojavom beton će se sofisticirati. Čelik će dobiti nova mehanička svojstva. Staklo će poprimiti nove osobine. Stvorit će *novu prirodu*. U kući budućnosti na djelu će biti sustavno otkrivanje novih elemenata arhitekture koji će omogućiti neočekivane panorame korisnosti i beskorisnosti te nepredvidive kategorije čiju arhitektonsku upotrebu i svrhu tek trebamo naslutiti. ■